

Nr 317.

Av herr **Ström, Torsten, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fångvården m. m.*

Enligt av fångvårdsstyrelsen utfärdade föreskrifter har den vid fångvården anställda tjänstepersonalen sig ålagd en tjänstgöringstid av för de i egentlig bevakningstjänst tjänstgörande befattningshavarna 56 timmar och för i yrkesdrift anställda 54 timmar per vecka. Detta gäller för såväl dagtjänstgöring som vakande nattvaktstjänst, för vardags- och helgdagstjänstgöring. Då tid, varunder tjänsteman är skyldig att för tillgodoseende av ett visst minimibehov av personal nattetid uppehålla sig å fångvårdsanstalten, räknas som halv tjänstgöring, och tid, som åtgår för fångtransporter endast inräknas till en tredjedel i den fastställda tjänstgöringstiden, innebär detta att tjänstgöringstiden ofta överstiger 60 timmar per vecka. Inom de flesta arbetsområden är bättre arbetstidsberäkning stadgad för natt- och helgdagstjänstgöring. Detta tillämpas icke för fångvårdspersonalen. Nattvaktstjänst förekommer i regel var tredje till var femte natt för den egentliga bevakningspersonalen.

Det arbete, som åligger denna personal, är av synnerligen krävande och ansvarsfull beskaffenhet. Det är både psykiskt och fysiskt trötande. Den gamla tiden, då ordning och disciplin inom fångvårdsanstalterna upprätthölls med hårda medel, är förbi. Fångvårdens uppgifter äro numera helt annorlunda än förr. Den egentliga fångbehandlingen bestod tidigare huvudsakligen i att stänga in de å fångvårdsanstalterna intagna och lämna dem helt åt sig själva. Numera är behandlingen en helt annan. Enligt moderna fångvårdsprinciper skall varje fånge behandlas efter sin individuella sinnesriktning. Fångklientelet är uppdelat i ett flertal olika kategorier. Sinnessjukavdelningar hava inrättats för undersökning av rannsaktionsfångar samt för förvaring av straffriförklarade i avvaktan på plats å allmänt sinnessjukhus och för sinnessjuka straffångar. Å interneringsanstalten för förvaring av samhällsfarliga återfallsförbrytare och å vårdanstalten för mindre tillräkneliga förbrytare har fångvårdens personal att handskas med ett synnerligen svårskött människomaterial. De där förvarade kunna icke betraktas som vare sig sjuka eller friska, icke som fångar och ej heller som fria. Senare tiders lagstiftning har ävenledes stadgat större möjlighet för det vanliga fång-

klientelet att få vistas tillsammans med varandra, en anordning, som ställer större krav på tjänstepersonalens vaksamhet, takt och omdöme.

Den vid sinnessjukavdelningarna och internerings- och vårdanstalterna tjänstgörande personalens antal uppgår till omkring 110. Vid fångvårdens arbetsdrift är tjänstepersonalens arbetsuppgift att undervisa och handleda ett oövat klientel på sådant sätt, att såväl de inom respektive yrken arbetande fångarna vinna insikt och färdighet i arbetet som ock att av arbetet utvinnes ett gott arbetsresultat. Detta personalens åliggande är minst lika krävande som vilket arbete som helst på den öppna arbetsmarknaden.

Vid all sin dagliga samvaro med fångarna gäller det för tjänstepersonalen att lotsa sig fram mellan den mängd av stridiga viljor, som mestadels göra sig gällande hos fångklientelet, vilket oftast är oförstående för straffets och interneringens mening. Det gäller för tjänstepersonalen att söka leda och tillrättaföra fångarna. Det torde därför knappast finnas någon personalgrupp i samhället, vilken är i så stort behov som här ifrågavarande av studier, vila och rekreation. Sker ej detta blir fångvårdsmannen under tjänstens dagliga tryck i stället för människa en själlös maskin, oduglig för ett rätt fångvårdsarbete. Oron inför att någonting för ordningen störande skall inträffa håller personalen i en ständig spänning, som i längden verkar nedbrytande, kroppsligen och andligen.

Nödvändigheten av ett bättre beaktande av fångvårdspersonalens krav på drägligare förhållanden har på senare tid av ett flertal på området sakkunniga vitsordats. Sålunda betonade de s. k. skyddsvårdssakkunniga i sitt till Konungen år 1933 avgivna betänkande angående organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar det berättigade uti, att fångvårdsmannen beredes den lön och de övriga förmåner, som svara mot hans ansvarsfulla värv. Och tillkallade sakkunniga för utarbetandet av förslag till förordning angående vård och behandling av personer, intagna å statens fångvårdsanstalter, yttrade i sitt under föregående år avgivna betänkande (sid. 46):

»Skall straffverkställighetens uppgift att söka förhjälpa fången att återinpassa sig i samhället kunna realiseras, erfordras först och främst en personlig insats från fångvårdstjänstemännens sida. Denna personliga insats förutsätter särskilda personliga egenskaper hos dessa tjänstemän. Fångvårdstjänstemannens uppgift att i fostrande och vägledande riktning påverka fullvuxna människor är i själva verket mycket krävande. Han måste därför — lika väl som en var vilken har tjänst inom social verksamhet i allmänhet — hava en god allmänbildning och grundlig yrkesutbildning samt vara i besittning av särskilda personliga egenskaper. Han bör sålunda vara en sanningskär, punktlig och redbar person, med förmåga att tolerant och förstående sätta sig in i fångar-

nas karaktär och kynne. Han bör, såsom det sägs i ett norskt kommittébetänkande, hava både kallt huvud och varmt hjärta, vara välvillig och hjälpsam, men samtidigt fast i sitt uppträdande, med förmåga att väcka respekt och alltid äga självbehärskning. Därjämte bör han ha en vaken iakttagelseförmåga, vara arbetsam och ha ett utpräglat ordningssinne.

I de internationella reglerna för fångars behandling heter det bland annat, att fångvårdstjänstemän måste väljas med stor omsorg, icke bara med hänsyn till skickligheten, utan även med hänsyn till karaktären, samt att fängelsefunktionär bör fullgöra sin tjänst på ett exemplariskt sätt och genom eget uppträdande vara fånge ett uppfostrande föredöme. Administrationen bör använda varje medel för att bibringa både fängelsetjänstemännen och den allmänna opinionen den uppfattningen, att fängelsetjänsten pålägger ett tungt ansvar och har stor social betydelse.»

I ett flertal framställningar har fångvårdspersonalen genom sin fackliga sammanslutning, Sveriges Fångvårdsmannaförbund, hos Kungl. Maj:t gjort framställning om begränsad arbetstid. Och i regeringsproposition till 1935 års riksdag föreslogs, att riksdagen skulle i princip uttala sig för begränsning av arbetstiden för personalen vid statens sinnessjukhus, fångvården m. fl. statliga institutioner till 48 timmar per vecka. Propositionen bifölls i riksdagens andra kammare, men avslogs i första kammaren under hänvisning till önskvärdheten av en utredning angående kostnaden för liknande arbetstidsreducering vid vissa av landsting och enskilda kommuner drivna institutioner.

Av en av fångvårdsstyrelsen till Kungl. Maj:t den 14 januari 1935 avgiven anbefalld utredning angående kostnaden för den sålunda föreslagna begränsningen av arbetstiden till 48 timmar per vecka för fångvårdspersonalen framgår, att för en dylik reducereing en utökning av personalen skulle erfordras med fem överkonstaplar, en yrkesmästare av andra klass, 71 vaktkonstaplar och fem vaktfruar, vilken utökning skulle betinga en kostnad av 251,196 kronor. Enligt fångvårdsstyrelsens vid utredningen gjorda uttalande ansågs den angivna ökningen, som grundats på av de lokala anstaltcheferna angivna krav, vara väl högt tilltagen. Enligt verkställda beräkningar och ej minst med hänsyn till att Kungl. Maj:t till innevarande års riksdag föreslagit indragning av fyra mindre kronohäkten bör för en dylik arbetstidsbegränsning vid fångvården det av fångvårdsstyrelsen angivna personalbehovet kunna minskas med en yrkesmästare av andra klass, 11 vaktkonstaplar och en vaktfru. Det erforderliga antalet personal skulle vid sådant förhållande utgöra fem överkonstaplar, 60 vaktkonstaplar och fyra vaktfruar.

I proposition till innevarande års riksdag har regeringen föreslagit, att för personalen vid sinnessjukhusen arbetstiden måtte begränsas till 208 timmar per 30 dagar. På grund av ändringsyrkande av statsut-

skottet har riksdagen dock beslutat att fastställa arbetstiden för berörda personal till 218 timmar per 30 dagar. Då arbetsuppgifterna för fångvårdspersonalen äro påfallande lika med det arbete, som åligger sjuksjukvårdspersonalen, torde rättvisan och billigheten kräva, att även för fångvårdspersonalen arbetstiden bestämmes till 218 timmar per 30 dagar.

Med utgångspunkt från ovan angiven utredning angående personalbehovet för genomförande av 48 timmars arbetsvecka vid fångvården, torde för regleringen av arbetstiden därstädes till 218 timmar per 30 dagar erfordras en personalökning med 5 överkonstaplar, 50 vaktkonstaplar och 3 vaktfruar. Då den erforderliga utökningen av vaktkonstaplar och vaktfruar torde för kommande budgetår kunna tillgodoses med extra eller ordinarie personal, skulle kostnaden för ifrågavarande personalökning, beräknad för vaktkonstaplar och vaktfruar efter begynnelselön för extra ordinarie befattningshavare å E-ort samt för överkonstaplar efter 11:te löneklassen för ordinarie personal å G-ort, uppgå till sammanlagt 132,522 kronor, vartill komme dyrtidstillägg enligt gällande grunder.

På grund av det anförda tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte besluta att arbetstiden för den vid fångvården anställda tjänstepersonalen i lönegraderna 1—10 bestämmes till 218 timmar per 30 dagar;

att i anledning därav den i proposition nr 156 föreslagna personalstaten för fångvården utökas med 5 överkonstaplar, 50 extra ordinarie vaktkonstaplar och 3 extra ordinarie vaktfruar; samt

att i sagda proposition upptaget belopp till avlöningsstat för fångvården för budgetåret 1936/1937 ökas med i runt tal 133,000 kronor.

Stockholm den 19 mars 1936.

Torsten Ström. Rickard Lindström. Sven Larsson.

Edwin Berling. Helge Bäcklund.
